

appetit aerem, densosq; frigoris amplexus summopere euitare conatur. Quomodo autē hoc quod supra est dictum, fiat, & qua ratione aquæ salæ deueniant dulces in præcedenti oratione, vbi de formali fontium ratione facta est mentio, abunde loquuti sumus.

Corollarium.

Quid pluribus Verbis opus? Nonne in machinæ præsentis nostræ obseruatione videmus, quod calor ad matraceutum accessu aer dilatetur, & quod in dilatatione locum ampliorem pro sua existentia requirat? quod ex eo probatur, quoniam aquam, frigoris præsentia per multos gradus in matricis collo eleuatā, sensim aeris dilatatione deorsum repercussam oculis apertis animaduertimus, quæ quidem experientia chymicis nonnullis vulgaribus admodum chara & laboriosa, imò vero etiam admodum periculosa fuit, nam in aquæ fortis ex sale nitri & vitriolo confectione, spiritus è paruula massa in retorta contenta exilientes, ob aeris nitrosi dilatationē, non sunt vastissimo cōtente seu recipiente vitreo contenti, sed (sciens loquor) vas illud in infinitis particulis, sonitu ceu sclopeti horrendo comitante, misere dilacerarunt, vt vastiorem in aere campum pro sua existentia acquirerent. Hinc ergo fontium diminutionis ratio in æstiuo tempore, quoniam scilicet calor solaris præsentia aer in nostra Zona attenuatur, vt per diligentem proprietatis machinæ nostræ intuitum videre licet, quare non sibi sursum attrahit aer dilatatus, sed contra deorsum detrudit aquas terrestres. Sic videmus in paralyticis, quod nerui attenuatione relaxati, non tendunt & ad motum attrahunt membra, ad functiones suas perficiendas, sed viceuersā deorsum terram versus cadere, hoc est, deorsum terram versus premi notamus. Nonne hoc idem in instrumenti huius nostri actione obseruamus, cuius aqua frigore eleuata, caloris præsentia, & aeris rarefactione gradatim deorsum pellitur? Pari scilicet ratione hyemali tempore aerem frigore contractum, & in contractione sua fontes aqua exuberantes, & flumina aquis turgentia videmus, quod factum esse diximus ob aeris constrictionem, qui ad motū suum mouet etiam & ipsam aquam, quæ est quasi serua & pedissequa eius mouet inquam aut à centro versus circumferentiam fugando, hocq; in calida & dilatata sua conditione, vel à circumferentia ad centrum contrahendo, hocque in frigida seu cōtractiua & congregatiua sua natura. Ecce in machina nostra signum, vbi frigoris cōtactu ita condensatur aer in matraceuto contentus, vt aquam per tot gradus extollat in altum in matraceuti collum, per quod intenditur in sua natura frigus; vnde liquet, quod hæc sit ratio, cur aquæ à centralibus terræ penetralibus in altum eleuentur, videlicet frigoris hyemalis præsentia.

C A P. IV.

De Meteororum Lucidorum origine, & quomodo in aere rarefacto procreentur.

Cum igitur ocularis nos doceat experientia, quod quo magis caleseat aer, eo etiam & rarior sit & subtilior; sequitur exinde viceuersā, quod quo rarior & purior est aer, eo et ad elementi ignis seu spiritus lucidi & ignei naturam propius accedit, quemadmodum è regione liquet, quod, quo magis aer frigescit, eo etiam magis densus redditur, quare primus aeris condensandi gradus est in vaporis consistentiam, secundus in consistentiam nebulæ, tertius nubis, quartus pluuiæ, quintus niuis, atq; vltimus grandinis & glaciei. Talis etiam est graduum respectus, in aeris à statu suo mediocri ad extremam eius usq; ad sphaeram ignis attenuationem, videl. ventus, ignis fatuus, stella cadens, fulgur, eoruscatio, columna ignis atq; cætera cometarum genera: quæ omnia meteora ignea pro sua existentia habent aerē calore igneo rarefactum. Hic autem diligenter nobis obseruandum existimamus, quod occultum, hæc maxima spiritualis pars aeris est lux, ipsum aerē non aliter quā anima animal viuificās, atq; vndiq; pro suo velle agitans: est igitur occultū seu internū aeris, quod in eius cetro inhabitat, purus ignis, vt & eius manifestum seu externū est substantia quædam humida, lucem illam occultam non aliter tegens & includens, quam corpus animam: nubes densa fulgura, est n. ignea seu centralis aeris substantia purus ignis, quæ Deus in prima creatione, cum dixit *Fiat lux*, in vniuersum spiritum mundanum inspirauit, exuendo ergo vestem suam humidam seu occultum manifestando, & manifestum occultando, aer humidus inuisibilis in ignem inuisibilem mutatur: at vero quæadmodum videmus ipsum aerem externum & manifestum, sed inuisibilem, contractione speciē vaporis visibilis primū, & deinde densæ nubis induere, ita etiam percipiemus aerem occultum seu igneum inuisibilem primū in coruscationis & fulguris substantiam, & deinde in arctiori contractione in meteoron visibiliter igneum cometam scil. stellam cadentem, ignem fatuū, & huiusmodi alia mutari. Terminus ergo à quo tendit aer à mediocri sua natura subtiliatione est ignea existentia; at vero ille ad quem à mediocri sua natura migrare solet, est natura densæ nubis, vnde liquet, quod in aere mediocri sit aptitudo, vel ad tenebrosam naturam virtute inspissationis, vel ad lucidam existentiam, via scilicet rarefactionis, atque hoc modo tam tenebrosam meteora quam lucida in mundum producantur, ex quibus postea tam internum quam externum, hoc est, tam anima quam corpus cuiuslibet rei tam simplicis quam compositæ deriuatur.

EPILOGVS.

Cum Philosophorū Christianorū quā plurimi, et in doctrina atq; scientia physica, more Peripatetico

terico